

PRAVLJICA...

Besedilo: Bor Pungerčič
Fotografije: Blaž Zupančič in
Robert Novak

Arhitektura: Jasna Ariana
Starc in Martin Starc
Lokacija: Velike Lašče
Leto izvedbe: 2010

... o skeletni leseni pasivni hiši. In treh princeskah.

Vsaka hiša je zgodba.

In zapisati jo je mogoče na nešteto načinov. Včasih se pojavi katera, ki tako močno vleče na pravljico, da mora zavedni pisec zategniti vajeti in se presesti na najbolj trd stol, da ne bi zapadel v cvetličenje. Hiša družine Starc bi lahko bila ena izmed teh zgodb.

Drseč čez dolenske griče proti Velikim Laščam, za volonom razmišljam o tem, kolikokrat sem že na podoben način romal naproti arhitekturam in si nehote vnaprej ustvaril predstavo o njih. Seveda samo zato, da bi ta predstava nato nič kaj mehko trčila ob zidove stavbe in se neudobno drgnila obrne, medtem ko sem se sprehajal iz prostora v prostor, iz sobe v sobo ...

Ko vijugam po ozkih ovinkih vaškega jedra, mi navkljub rahli negotovosti glede poti, ostaja občutek da dodobra vem, kaj lahko pričakujem na cilju. Kakovostno leseno enodružinsko hišo, čistega in enostavnega volumna, z dvokapno streho in sodobno radodarnimi odprtinami. Potezami, ki jo že navzven povzdigujejo nad raven povprečne gradnje. Česar ne pričakujem, je nenaden val harmonije, ki me oblige, ko se previdno priplazim izza ostrega ovinka. Fotografije so mi vnaprej povedale, da je bila hiša z veliko mero posluha položena v odnos z obstoječo dvestoletno zidano kaščo. Da jo obdaja zelenje. Da se merilo poda vaški lokaciji ...

02

- 01 Hiša diha v prostoru
Pritličje morda daje vtis klasične gradnje, a videz uara.

A strokovno razbrano ujemanje razmerij in relacij zamenja povsem intuitivno zavedanje vraščenosti v prostor in čas tega kraja in njegovih ljudi. Zavedanje, ki ni moglo priti še od nikoder in se bo zares razvilo šele, ko bom potrkal na vrata. Za zdaj vem zgolj to, da me je prvič po dolgem času neka stavba presenetila s tem, koliko njena pojavnost v prostoru prekaša tisto na fotografiji.

Hiša Starc odpira svoja vrata na široko. In svojo zgodbo prav tako. Začenja se ob jedilni mizi, čaju in gostoljubju. In podobno kot mnoge druge. Z zemljo v lasti družine, rastočimi otroci in željo pobivanju, ki presega omejitve blokovskih naselij. A obenem se začenja tudi s parom arhitektov, šestimi leti izkušenj s pasivno gradnjo in živo željo po procesu, ki bi presegel svoj cilj. Ki ne bi bil le bližnjica do novega para ključev, temveč doživetje in izkušnja, kot bi ustvarila nekaj mnogo teže dosegljivega. Dom.

Med obveznim pohodom po projektu zapišem

intimen drobec procesa, ki mnogo pozneje pojasni nesluteno veliko. Še na risalni deski, gospa Starc hišo širi, gospod Starc jo krči. Kar morda na prvi pogled zveni kot konflikt, je pol leta kasneje objekt, ki, čeprav je geometrijsko čist in zadržan, ohranja nezgrešljivo dinamiko. Od zunaj kompakten in celo strog, od znotraj dimenzijske dihajo s polnimi pljuči. Prostori se krčijo proti zasebnemu delu in sproščeno raztezajo v javnega; zgostijo se v komunikacije in razkošno dvignejo v galerije otroških sob.

Če naj uporabim obrabljenko (a večno) prispolobo, kot jin in jang, nasprotujoči si težnji ohranjata gibanje in ravnotežje.

In podobno ohranja ravnotežje med zunanjim in notranjim temperaturo pasivna hiša. Kot skrbno načrtovan stroj, ki opravlja svoje delo brez napak, objekt odmerja izmenjavo energije s svojo okolico. Konzola nad stekleno steno v dnevni sobi ustavi prodiranje sonca v prostor med aprilom in

oktobrom ter tako prepreči nabiranje toplotne skoraj popolnem toplotnem ovoju, ki tudi pozir omogoča minimalno ogrevanje. Sistem za prisno prezračevanje s toplotnim izmenjevalnikom zmanjša učinek, ki ga ima neizogibno dovajajo svežega zraka iz zunanjosti. Toplotna črpalka nadomesti tistih nekaj izgub, ki se vendar pojavijo.

Na primer skozi okna, ki uravnovežajo odnos med zunanjostjo in notranjostjo, med hišo in pokojino, med družinskimi člani, ki so ljubitelji vrt in tistimi, ki so raje notri. A še vedno povezan pogledom.

Tako kot sem tudi jaz, ko sedam nazaj v avtomobil, ko zdrsni spet navzdol po hribu in na konč v vzvratnem ogledatu ujamem zadnjo piko pravljice. Mogoče si tu in tam še vedno lahko privoščimo kakšno ...

- 03 Sedenje na domačem kauču se prelije v sedenje na vrtu.
- 04 Servisni prostori so iznajdljivo skriti znotraj bivalnih - beli blok med hodnikom in kuhinjo neopazno vsebuje shrambo.
- 05 Odprtost notranjega prostora v okolico je v živahnem kontrastu s strogo in na videz zaprto zunanjostjo.
- 06 Vse tri otroške sobe so duovišinske, spalni prostor je ločen na galeriji.

Stenski deli zahtevajo dodatno toplotno izolacijo; v ozadju edina zidana stena, ki služi zgolj kot toplotna masa.

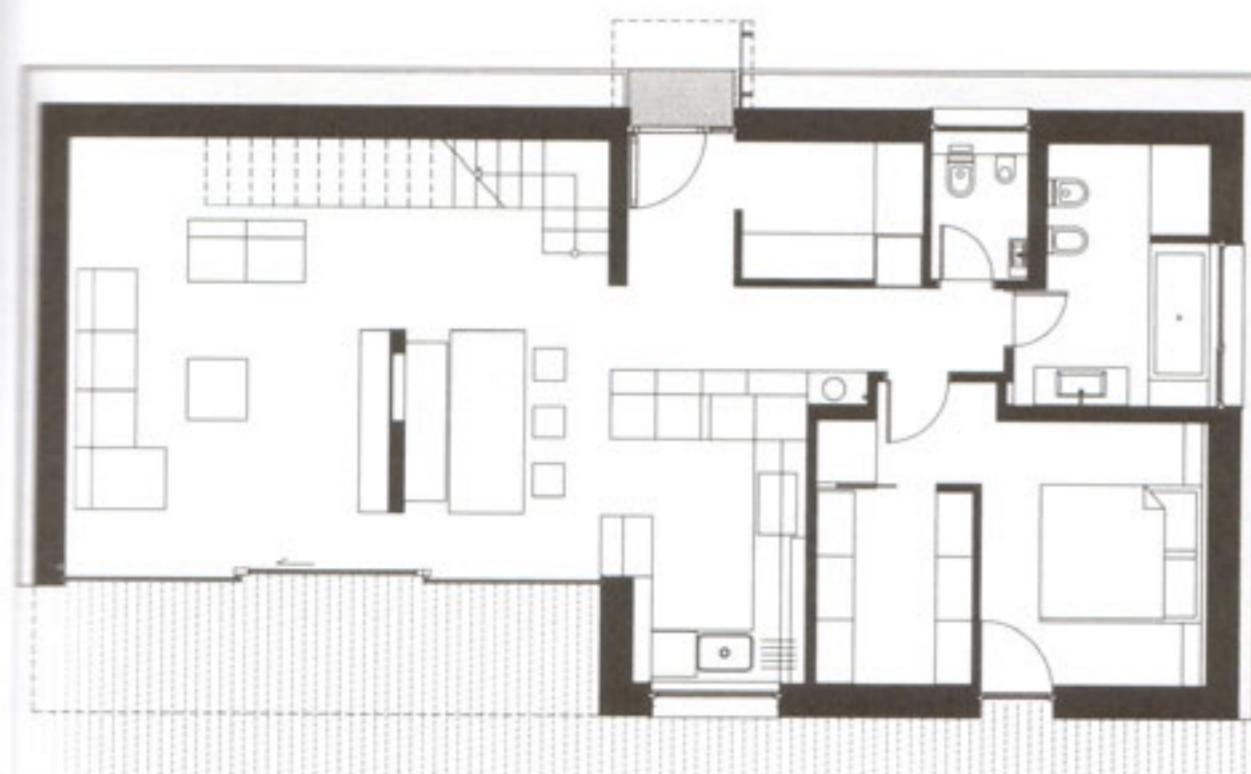
Kjer se pri klasični hiši betoniranje navadno začne, se pri leseni konča.

Uporaba jeklenega nosilca močno poenostavi uporabo konzole, ki senči skupine steklene pouršine.

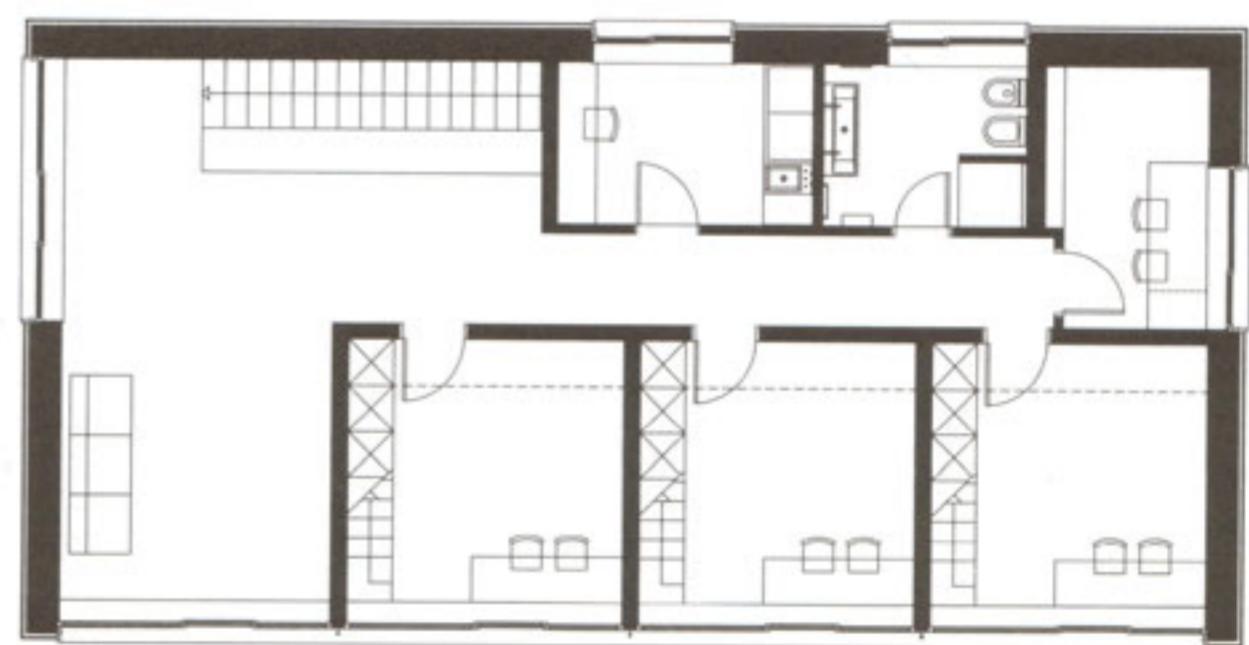
Medtem ko prvo nadstropje še čaka na montažo, je dobro uviden edini "prekršek" te sicer posem lesene hiše - jekleni nosilec, ki močno olajša uporabo konzole nad stekleno steno v dnevni sobi.

Zidana stena v dnevni sobi ima predvsem funkcijo termične mase, ki stabilizira nihanja v temperaturi.

Na balet lego kock za odrasle se začne...

Tloris pritličja

Tloris nadstropja

14, 16 Prostor pod streho stare kašče služi poleti kot dnevna sob ter pozimi kot garaža.

15 Konzola nad obsežnim oknom v dnevni sobi je dimenzionirana glede na pot sonca.

17 Jasna in Martin Starc s hčerkami, u še nedokončnem ogrodju njihove nove hiše.

DATOTEKA

Pasivna hiša v Velikih Laščah

Naročnik: zasebni

Arhitektura: Jasna Ariana Starc in Martin Starc

Statika: Piring Vojko Pirjevec s.p.

Notranja oprema: Jasna Ariana Starc

Osvetlitev: Strle svetila, Dimco

Izvajalec objekta: Stavbarstvo Žerjal

Izvajalec notranje opreme: Mizarstvo Arnež

Leto načrtovanja: 2009

Leto izvedbe: 2010

Bivalna površina: 200 m²

16

17

INTERVJU S PROJEKTANTOMA IN INVESTITORJEMA

Kaj je bilo po vašem mnenju ključnega pomena za gladko gradnjo?

"Predvsem kvalitetno in dosledno narejena projektna dokumentacija. Potrudila sva se, da sva izvajalcem posredovala kar največ informacij o tem, kaj in kako želiva v izvedbi. V praksi je na mreč pogosto tako, da se izvedbena plat projekta ne določi dovolj natančno. Najsi bo to zaradi pomanjkanja znanja, volje ali časa. Improvizacija neizogibno močno podaljša in podraži proces. In če je reševanje vprašanj izvedbe prepuščeno izvajalcem na gradbišču, brez da bi le-ti imeli jasno in nedvoumno informacijo o naročnikovih željah in načinu izvedbe, potem je pravzaprav nesmiselno

pričakovati kvalitetne rezultate. In krivično je obtoževati delavce, ki so v pomanjkanju podatkov delo izvedli po liniji najmanjšega odpora."

Je potem dobra detajlirana risba ključ do uspeha?

"Dosledno dorečen projekt je bistven. A je le del celote. Seveda je treba izbrati prave mojstre, ki imajo izkušnje in so pripravljeni sodelovati. Na tej točki je vredno potrkat na kakšna vrata več in poskušati ugotoviti, kakšen je njihov odnos do projekta, še posebej kadar ne gre za povsem standardno hišo. Ko pa je enkrat izbira opravljena, stopiš z izvajalcem v odnos in kot vsak drug odnos, je tudi tega treba negovati. Sicer sva imela midva tukaj določeno prednost, ker smo med gradnjo živeli v sosednji hiši in sva bila lahko res veliko časa prisotna na gradbišču, kar je gotovo zelo pomembno. Ne da bi gledali izvajalcem pod prste, temveč predvsem zato, da ohraniš komunikacijo z ljudmi, ki soustvarjajo tvoj bodoči dom. Če vidijo, da ti ni vseeno zanje in za končni rezultat gradnje, potem nikoli niso potrebne grožnje s pogodbo. Vsaj po najinih izkušnjah ne."

V hišo ste vgradili precej sodobnih, okolju prijaznih tehnologij. Nam lahko poveste kaj več o tem?

"Ko jih poimenujete 'sodobne tehnologije' zveni tako zapleteno. Gre za različne mehanizme, ki so

znani že precej časa, a se do zdaj zaradi ugodnih pogojev niso tako široko uporabljali. Voda je bila poceni, energenti tudi. Ti znajo ostati ugodni tudi vnaprej, ampak cena vode bo najverjetneje samo še naraščala. Naša hiša uporablja sistem lovljenja deževnice, ki jo uporabljamo za pranje, splakovanje stranič itd. Kot tako imenovano 'sivo vodo'. Ne samo, da je zastonj, tudi mnogo mehkejša je in posledično ne uničuje naprav in napeljave. Le-te je sicer skoraj dvakrat več kot pri klasičnem sistemu, a če vam postrežem s primerjavo, povprečna poraba za družino, kot je naša, je cca. 25m³. Mi jih porabimo sedem.

In če lahko ilustriram še z eno anekdoto. Pasivna hiša se v veliki meri regulira sama. Ko smo se vselili, smo udobno stanovali v njej od prvega dne in jo dogrevali le po potrebi. Ko se je proti koncu decembra povprečna temperatura v hiši rahlo znižala, smo preverili, če je s sistemom vse v redu. Ugotovili smo, da imamo vse ventile še vedno zaprte in da 'ogrevanje' v resnici sploh nikoli ni bilo vklopljeno.

Investicija se nam bo povrnila v razumnem času. Poleg tega smo za višji nivo gradnje uspeli pridobiti precej subvencij. Razumeti je treba, da tudi ob vsej pozornosti, ki se začenja namenjati varstvu okolja, nihče ne gradi iz deklarativnih razlogov. Gradnja mora biti pragmatična!"